

United Nations

ONU ÎN MOLDOVA

THE GLOBAL GOALS
For Sustainable Development

TĂȚII DIN MOLDOVA ȘI SUEEDIA

Iulie 2018, #7

DE CE AVEM NEVOIE
DE EDUCAȚIE PENTRU
SĂNĂTATE ÎN ȘCOLI?

PAG. 8

MOLDOVA FACE
EFORTURI SUSȚINUTE
PENTRU A ÎMBUNĂȚĂȚI
SIGURANȚA ALIMENTELOR

PAG. 27

GREEN CITY LAB: INOVAȚII
ȘI OPORTUNITĂȚI
DE DEZVOLTARE URBANĂ
PENTRU CHIȘINĂU

PAG. 30

Foto: Mihail Turculeț/Ambasada Suediei în Chișinău

Cuprins

Cuvânt de introducere al Coordonatoarei Rezidente ONU	3	Copiii romi din Vulcănești, Nisporeni merg la școală datorită unui proiect UNICEF	19
Echilibrul vieții de familie cu cea profesională poate fi asigurat doar prin investiții în servicii de îngrijire a copiilor	4	Promovarea femeilor în sectorul apărării este o dovadă a maturității democrației	20
O nouă inițiativă în Moldova: UNFPA promovează sănătatea și drepturile reproductive în învățământul profesional tehnic	6	Experți înalt calificați din diaspora contribuie la dezvoltarea societății moldovenești	22
De ce avem nevoie de educație pentru sănătate în școli?	8	Munca valoroasă a lucrătorilor medicali din Republica Moldova a fost recunoscută la Gala Premiilor în Sănătate 2018	23
Meci amical de fotbal împreună și pentru persoane care trăiesc cu HIV	10	Migrația - șansa de a dezvolta Moldova prin eforturi comune	24
Comunitatea jurnaliștilor pentru drepturile omului se extinde și devine tot mai influentă	11	Condiții mai bune pentru călătorii și șoferii care vor traversa punctul de trecere a frontierei Palanca	26
Tații din Moldova și Suedia	12	Moldova face eforturi susținute pentru a îmbunătăți siguranța alimentelor	27
La muncă, ca acasă: La ONU a fost amenajată o cameră de îngrijire a copiilor	14	Green City Lab: inovații și oportunități de dezvoltare urbană pentru Chișinău	30
100 de tați și copiii lor au sărbătorit Ziua Taților printr-un eveniment sportiv	16	Studentii din Moldova pun la îndoială stereotipurile și rolurile de gen	32
Primele momente contează: expoziție de fotografii UNICEF ale taților cu copiii lor nou-născuți	18	SUN Dă-I Fest a adus tehnologiile verzi și muzica de calitate în inima Capitalei	33

Revista ONU în Moldova

Organizația Națiunilor Unite în Moldova

Iulie 2018, Revista Nr. 7

„ONU în Moldova” este o revistă trimestrială editată de Organizația Națiunilor Unite în Moldova, str. 31 August 1989 nr. 131, Chișinău, MD 2012, R. Moldova tel.: (373-22) 22 00 45, fax: (373-22) 22 00 41; www.un.md, www.revista.un.md

Articolele incluse în această revistă nu reflectă neapărat viziunile oficiale sau politicile Organizației Națiunilor Unite sau ale oricărui din Agențiile sale. Articolele pot fi publicate pentru scopuri non-comerciale, cu condiția de a indica sursa.

Coperta: ONU Moldova / **Tirajul:** 150 de exemplare

Dacă doriți să primiți o versiune tipărită a revistei, vă rugăm să scrieți un mesaj la moldova@one.un.org

Foto: Igor Schimbător / ONU Moldova

Dragi cititori,

Organizația Națiunilor Unite în Moldova implementează, în prezent, Cadru de Parteneriat al Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă 2018-2022, un program ambițios de cinci ani, care va fi implementat în parteneriat cu Guvernul Republicii Moldova, menit să aducă schimbări pozitive și semnificative în viețile tuturor oamenilor din țară, în special pentru cei mai vulnerabili și dezavantajați. Programul de țară reflectă prioritățile naționale și Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, axându-se pe patru domenii principale: i) guvernarea, drepturile omului și egalitatea de gen; ii) creșterea economică durabilă, incluzivă și echitabilă, iii) durabilitatea și reziliența mediului înconjurător și iv) dezvoltarea socială incluzivă și echitabilă. Deși a trecut doar o jumătate de an de la lansarea acestui program de țară, progresăm în atingerea obiectivelor asumate, valorificând eforturile noastre anterioare, construind noi parteneriate și identificând soluții inovatoare la numeroasele provocări cu care se confruntă țara.

În ultimele luni, am susținut Guvernul în procesul de elaborare a noii Strategii Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030” – principalul document strategic de planificare a țării. Am atras resurse financiare, am valorificat cunoștințe esențiale și am construit parteneriate pentru a elabora o strategie care să reflecte aspirațiile oamenilor, prioritățile naționale și Agenda 2030, care să impulsioneze realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru toți oamenii, cu accent pe cei mai vulnerabili.

Consultarea oamenilor a fost încurajată pe parcursul întregului proces, folosind atât mijloace online, cât și offline. Astfel, au fost formate zece grupuri de lucru, incluzând reprezentanți ai Guvernului, partenerilor de dezvoltare, societății civile, sectorului privat și mediului academic, care s-au implicat la elaborarea strategiei, toate ședințele de lucru fiind difuzate online. Procesul de lucru se apropie de final, iar noua Strategie Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” urmează să fie finalizată curând.

Organizația noastră a dat start recent unei reforme ample care va aduce modificări structurii de conducere, mecanismelor de raportare și capacităților întregului sistem de dezvoltare a Organizației Națiunilor Unite. Mai exact, reforma va remodela și consolida rolul Coordonatorilor Rezidenți, cei mai importanți oficiali ai Națiunilor Unite pentru dezvoltare la nivel de țară, favorizând o mai bună colaborare între diferite entități ale Națiunilor Unite, care activează la nivel local. Rezultatul planificat este o organizație eficientă, care este mai receptivă la nevoile de dezvoltare ale țării. În esență, reforma se referă la îmbunătățirea calității vieții oamenilor, iar schimbările pe care le implică vor spori capacitatea noastră de a ne îndeplini promisiunea de a realiza Obiectivele de Dezvoltare Durabilă pentru toată lumea, în întreaga țară, astfel încât nimeni să nu fie lăsat în urmă.

În cele din urmă, succesul nostru este succesul fiecărui copil, femeie și bărbat a căror viață este îmbunătățită datorită eforturilor noastre. Prin urmare, vă invit să descoperiți câteva dintre poveștile lor de succes și să aflați mai multe despre proiectele și inițiativele noastre în paginile revistei Națiunilor Unite.

DAFINA GERCHEVA,
Coordonatoarea rezidentă ONU
și reprezentanta permanentă PNUD în Republica Moldova

Echilibrul vieții de familie cu cea profesională poate fi asigurat doar prin investiții în servicii de îngrijire a copiilor

Reprezentanți ai mediului public și privat, societății civile, partenerilor de dezvoltare discută despre echilibrul dintre muncă și familie.

Aproximativ 200 de mii de femei au fost inactive pe piața muncii din cauza responsabilităților familiale, în timp ce numărul bărbaților care au renunțat la activitatea profesională în favoarea activităților casnice neremunerate a fost puțin peste 5000, arată datele oficiale pentru anul 2017. Existența stereotipurilor, persistența normelor și practicilor sociale discriminatorii duc la inegalități de gen, ceea ce presupune pentru Republica Moldova pierderi de până la 10% din realizările sale potențiale.

Propuneri privind strategiile de reconciliere a vieții profesionale cu viața de

familie, inspirate din experiența pozitivă a altor țări care au implementat politici sociale cu impact în acest sens, au fost discutate și analizate de deputați, reprezentanți ai mediului public și privat, societății civile, partenerilor de dezvoltare, la o masă rotundă, organizată cu ocazia Zilei Internaționale a Familiei. Evenimentul a avut loc cu sprijinul Organizației Națiunilor Unite și Guvernului Suediei.

O politică eficientă de reconciliere a vieții de familie cu cea profesională are trei direcții de acțiune: autoritățile publice, tații și angajatorii, susține Natalia Covrig de la Centrul „Parteneriat pentru dezvoltare”.

Dafina Gercheva, Coordonatoare Rezidentă ONU și Reprezentantă Permanentă PNUD.

“ Pentru asigurarea echilibrului dintre familie și muncă, trebuie, în primul rând, să asigurăm accesul tuturor familiilor la servicii de educație și îngrijire timpurie a copiilor, precum și la educație preșcolară”,

a declarat **DAFINA GERCHEVA**, Coordonatoare Rezidentă ONU și Reprezentantă Permanentă PNUD în R. Moldova, prezentă la eveniment.

Natalia Covrig, Centrul „Parteneriat pentru dezvoltare”.

“ Autoritățile publice sunt responsabile de asigurarea creșelor. Accesul la aceste servicii influențează pozitiv rata de ocupare în câmpul muncii a mamelor cu copii mici, iar mai multe femei pe piața muncii înseamnă creșterea numărului de afaceri și, nu în ultimul rând, creșterea economică. Estimările arată că PIB-ul va crește cu 6,37%-7,05% în cazul egalării ratei de angajare a femeilor cu cea a bărbaților.

Moldova are una dintre cele mai mari inegalități în ceea ce privește perioada de îngrijire a copilului, astfel introducerea „cotei pentru tați” va crește numărul de tați beneficiari ai concediului paternal. În Islanda, de exemplu, sunt 39 de săptămâni de îngrijire a copilului, 13 dintre care sunt exclusiv pentru tați, 13 – mamelor, iar 13 pot fi distribuite între părinți”,

menționează **NATALIA COVRIG** de la Centrul „Parteneriat pentru dezvoltare”.

“ Un exemplu demn de menționat este al Turciei, care a promovat în sectorul privat politici de personal care țin cont de dimensiunea de gen. Au fost întreprinse o serie de măsuri precum: organizarea instruirilor pentru angajați privind egalitatea de gen, oferirea premiilor pentru companiile care angajează cel mai mare număr de femei comparativ cu anul precedent. În timp ce unele companii vând francize exclusiv pentru femei pentru a sprijini antreprenoriatul feminin, altele oferă servicii gratuite de îngrijire a copilului pentru a spori eficiența muncii”,

relatează MEHTAP TATAR, specialistă Programe, UN Women, Biroul Regional pentru Europa și Asia Centrală.

Mehtap Tatar, specialistă Programe, UN Women.

Eduard Mihalas, analist de Programe Populație și Dezvoltare, UNFPA Moldova.

“ Acest lucru se datorează investițiilor de calitate în dezvoltarea sectorului de îngrijire a copiilor și motivării femeilor și bărbaților cu un program de lucru foarte flexibil. Este important ca aceste politici să fie interconectate, pentru că dacă ai un orar flexibil, dar nu ai unde lăsa copilul la creșă, aceste politici sunt ineficiente”,

EDUARD MIHALAȘ, analist de Programe Populație și Dezvoltare, UNFPA Moldova.

Analizarea exemplurilor de țări cu experiență pozitivă privind implementarea politicilor sociale pentru reconcilierea familiei cu munca.

Eduard Mihalas, analist de Programe Populație și Dezvoltare, UNFPA Moldova a prezentat Franța și Suedia drept exemple de țări care au politici prietenoase familiei și care înregistrează atât o rată mare a fertilității, cât și o rată mare a angajării femeilor în câmpul muncii.

Statisticile arată că femeile efectuează de 4 ori mai multă muncă de îngrijire neremunerată comparativ cu bărbații, astfel una dintre prioritățile

de pe Agenda 2030 presupune asigurarea unui echilibru mai bun între muncă și viața de familie.

Republica Moldova a înregistrat primele progrese privind implementarea politicilor sociale pentru reconcilierea vieții de familie cu cea profesională, adoptând Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați pe anii 2017-2021, acordând dreptul de îngrijire a copilului tuturor categoriilor de angajați, inclusiv din sectorul de securitate, și oferind concediul paternal.

“ Una dintre principalele cauze este modelul cultural, care se schimbă greu și care încă se mai perpetuează în mass-media, precum că doar mamele sunt responsabile de îngrijirea copiilor, iar de la bărbați se așteaptă să întrețină familia. Trebuie să încercăm o abordare jurnalistică diferită, prin care promovăm egalitate de șanse, dar nu să divizăm rolurile în societate. Noi pledăm pentru libera alegere. Dacă femeia într-adevăr dorește să aibă șase sau șapte copii și să-i educe, este alegerea ei. Dar dacă aceasta se orientează către viața profesională, atunci să aibă această posibilitate în momentul în care dorește ea, dar nu când dictează societatea și stereotipurile de gen”,

afirmă IAN FELDMAN președintele Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Ian Feldman, președintele Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

O nouă inițiativă în Moldova: UNFPA promovează sănătatea și drepturile reproductive în învățământul profesional tehnic

„Educația pentru sănătate - dreptul meu, alegerea mea” – acesta este mesajul transmis de sute de fete și băieți de la Centrul de Excelență în Industria Ușoară din Chișinău, care au participat în perioada martie-aprilie 2018 la un proiect inovativ al UNFPA, în parteneriat cu Rețeaua de Tineri Educatori de la Egal la Egal „Y-PEER Moldova” și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Ca parte a inițiativei „Fetele își croiesc un viitor sănătos”, peste 400 de elevi ai acestei instituții de învățământ, majoritatea fete, au fost informați despre modul sănătos de viață, prevenirea riscurilor în adolescență, abuzurilor și sarcinilor nedorite. În schimb, tinerii și-au demonstrat talentul și creativitatea sugerând idei de slogane și design pentru un set de materiale promoționale, ce vor fi utilizate în activități de informare și promovare a educației pentru sănătate în rândul tinerilor.

„Obiectivele și scopul acestei inițiative se pliază cu politicile educaționale ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Dreptul la sănătate este un drept garantat. Această campanie va asigura durabilitatea cursului opțional „Decizii pentru un mod sănătos de viață”, predat în învățământul profesional tehnic”,

a declarat ANGELA CUTASEVICI,
Secretar de Stat, Ministerul
Educației, Culturii și Cercetării al
Republicii Moldova.

Elevii Centrului de Excelență în Industria Ușoară prezintă gențile confecționate de ele pentru a-și promova dreptul la educație pentru sănătate.

Câștigătoarele proiectului „Fetele își croiesc un viitor sănătos”.

Învățământul profesional tehnic numără în prezent peste 46.000 de elevi, cu vârsta cuprinsă între 15-19 ani. Mulți dintre ei provin din mediul rural și din familii vulnerabile.

Alexandra Raețchi, Directoarea Centrului de Excelență în Industria Ușoară a menționat că: „În felul acesta elevii au economisit resurse pentru procurarea materialelor folosite la practica de producție, precum și și-au perfecționat abilitățile profesionale”.

Ca parte a inițiativei, elevii au fost implicați într-un concurs prin care au propus idei de slogane și design pentru materiale promoționale, tricouri și genți, pe care ulterior le-au confecționat chiar ei în timpul orelor practice din ateliere.

Emilia Carauș, reprezentanta grupei câștigătoare la categoria „cel mai bun design”, a mulțumit organizatorilor pentru oportunitatea de a se exprima într-un mod mai diferit. „Cred că acest tip de activități

sunt necesare în învățământul profesional tehnic, pentru că astfel ne cunoaștem mai bine pe noi înșine”.

Premiul pentru cel mai bun slogan a fost acordat grupei nr. 14 – „Educația pentru sănătate – dreptul meu, alegerea mea”.

Câștigătoarele au primit diplome și premii din partea UNFPA și a unei companii private, care a susținut această inițiativă. Premiile au fost oferite de reprezentanți ai ONU Moldova, Ambasadei Germaniei, Agenției Austriece pentru Dezvoltare și Ambasadei Suediei în Republica Moldova.

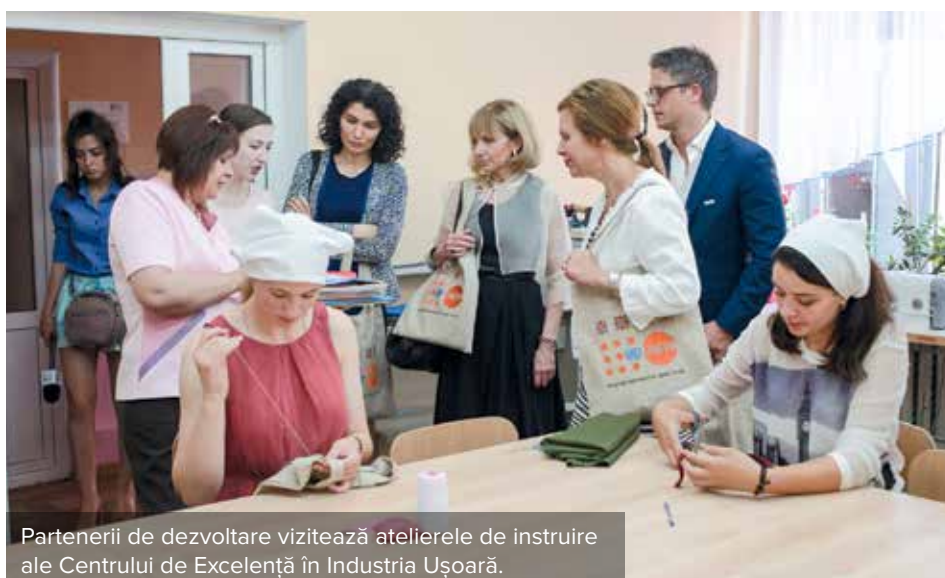
Inițiativa de promovare a drepturilor și sănătății reproductive urmează să fie extinsă și în alte instituții de învățământ profesional tehnic, fiind un domeniu prioritar pentru UNFPA în vederea dezvoltării deprinderilor de viață sănătoase în rândul adolescenților și tinerilor.

Rita Columbia, Reprezentanta UNFPA în Moldova.

“ Am lansat această inițiativă cu scopul de a încuraja fetele și băieții să-și dezvolte abilitățile de viață, pe lângă acele cunoștințe tehnice pe care le obțin în învățământul profesional. Deprinderile de viață care previn abuzurile și violența, sarcinile nedorite, comportamentele de risc sunt necesare nu doar pentru dezvoltarea emoțională și fizică a adolescenților, ci și pentru asigurarea unei vieți productive în viitor”,

a menționat RITA COLUMBIA, Reprezentanta UNFPA în Moldova.

Partenerii de dezvoltare vizitează atelierele de instruire ale Centrului de Excelență în Industria Ușoară.

Elevii Gimnaziului „Mihai Moraru” din s. Brănești, Orhei, participă la discuțiile publice despre riscurile de sănătate în adolescență și prevenirea lor prin educație.

De ce avem nevoie de educație pentru sănătate în școli?

Peste 600 de elevi, părinți, profesori, lideri religioși, reprezentanți ai autorităților publice locale, instituțiilor medicale, specialiști de tineret, au participat, în perioada aprilie-iunie 2018, la discuții publice comunitare despre dreptul adolescenților și tinerilor la educație pentru sănătate. Discuțiile s-au desfășurat în 22 de localități din raioanele Orhei, Rezina, Fălești, Cahul și municipiul Chișinău, fiind organizate de UNFPA, cu scopul de a sensibiliza comunitatea față de riscurile de sănătate ale adolescenților și a spori cererea

față de disciplina opțională „Educație pentru sănătate”.

În Republica Moldova locuiesc peste 330.000 de adolescenți cu vârsta cuprinsă între 10-19 ani, adică 12% din populația țării. Din cauza migrației părinților, a lipsei de comunicare și informației de calitate și adecvate vârstei, mulți dintre ei se confruntă cu riscuri de sănătate. Anual, peste 3600 de fete rămân însărcinate neplanificate. Fiecare al zecelea avort este efectuat de o fată de 15-19 ani, iar incidența infecțiilor cu transmitere sexuală este una dintre cele mai mari din Europa de Est.

“Adolescenții se confruntă și cu violență în familie, abuzuri emoționale, comportamente riscante, care le afectează sănătatea. Mai ales în lipsa părinților, rolul școlii este crucial pentru a educa adolescenții să prevină aceste riscuri și să devină adulți sănătoși și cetățeni responsabili”.

spune RITA COLUMBIA,
Reprezentanta UNFPA Moldova.

UNFPA a dat startul discuțiilor publice în satul Alexandru Ioan Cuza din r-I Cahul.

„Educația pentru sănătate” este o disciplină opțională și se predă elevilor în baza solicitării. Aceasta este unica disciplină cu conținut detaliat privind dezvoltarea și sănătatea tinerilor. În anul de studii 2017 – 2018 peste 23.000 de adolescenți au solicitat să învețe această disciplină, ceea ce constituie doar 7% din numărul total de adolescenți care au nevoie de astfel de informații.

Mădălina, elevă în clasa a 9-a la Gimnaziul „Mihai Moraru”, din s. Brănești, Or-

CE CONȚINE DISCIPLINA OPȚIONALĂ „EDUCAȚIE PENTRU SĂNĂTATE”?

- Corpul uman, dezvoltarea umană și igiena
- Activitatea și odihna
- Alimentația sănătoasă
- Sănătatea mintală
- Sănătatea reproductivă
- Viața fără violență
- Prevenirea abuzului de substanțe nocive
- Sănătatea și mediul
- Noțiuni de biotică

Elevii întrebați despre ce înseamnă pentru ei un tânăr sănătos.

hei, a ales să studieze disciplina și spune că este foarte utilă pentru ea. „La aceste lecții am învățat despre corpul meu, despre alimentație, regimul de somn, care alimente sunt dăunătoare și bune pentru organism. Mama cunoaște diverse lucruri, dar uneori se jenează să-mi povestească despre ele. Eu îi spun despre ce am vorbit la lecție, care este atitudinea mea față de noutățile pe care le-am aflat și ea îmi expune părerea. Am devenit mai apropiate”, povestește tânăra.

Discuțiile despre educația pentru sănătate au ajuns și la Slobozia Mare din r-I Cahul.

varea importanței familiei și a valorilor moral-spirituale.

Discuțiile publice s-au desfășurat în cadrul proiectului „Promovarea educației pentru sănătatea tinerilor” realizat de UNFPA, cu sprijinul Ambasadei Olandei și în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC), AO „Parteneriate pentru Fiecare Copil”, Rețeaua Tinerilor Educatori de la Egal la Egal „Y-PEER” și Centrul Educațional „Pro Didactica”, contribuind la realizarea prevederilor unui Memorandum de colaborare, semnat între UNFPA și MECC în 2017.

Părinții susțin că familia are o responsabilitate mare în educația corectă a copiilor, iar exemplul propriu trebuie să fie etalon. Cu toate acestea, majoritatea părinților nu discută cu copiii lor despre aceste lucruri.

În timpul discuțiilor publice, importanța educării unei generații sănătoase a fost accentuată și de reprezentanții bisericii, care și-au exprimat susținerea educației pentru sănătate atât conform necesităților de dezvoltare actuale ale tinerilor, cât și prin promo-

“ Educația pentru sănătate este binevenită în ziua de astăzi. Atunci când un copil nu are de la cine afla informații corecte, mai ales atunci când părinții sunt plecați peste hotare, școala rămâne a fi punctul de suport al acestui copil, iată de ce este nevoie să se pună accent pe acest subiect, chiar din clasa I”,

este de părere VIRGINIA HIOARĂ, mama a două fete adolescente din satul Alexandru Ioan Cuza, r-I Cahul.

“ Trebuie de întreprins ceva pentru a preveni comportamentul de risc al adolescenților. Acum sunt alte timpuri, copiii au acces nelimitat la Internet, filmele nu au nicio cenzură. Elevii trebuie să beneficieze de informație corectă, științific dovedită pentru a înțelege consecințele”,

spune EUGENIA ZADIC, Directoarea Gimnaziului „Mihai Moraru”, din s. Brănești, r-I Orhei.

Părinții din Brănești implicați în discuții despre viitorul sănătos al copiilor lor.

Meci amical de fotbal împreună și pentru persoane care trăiesc cu HIV

Stadionul „Zimbru” din Chișinău a găzduit un meci amical de fotbal în cadrul căruia au participat persoane care trăiesc cu HIV, precum și figuri publice cunoscute, sportivi, reprezentanți ai Guvernului, structurilor de stat și organizațiilor internaționale. Meciul a fost organizat cu prilejul Zilei Internaționale de comemorare a persoanelor decedate de SIDA, care mai este numită și Ziua Internațională a Lumânărilor Aprinse. Aceștia au demonstrat prin propriul exemplu importanța unirii eforturilor în lupta cu epidemia HIV și SIDA și promovării unui mod sănătos de viață.

Această acțiune face parte din campania social-informativă „Nedetectabil = Netransmisibil” (N=N), care s-a desfășurat în toată țara în perioada 10 – 31 mai 2018. Scopul campaniei a fost extinderea accesului la întregul spectru de servicii (prevenire, testare, tratament, îngrijire și suport) pentru persoanele afectate și care trăiesc cu HIV, sensibilizarea societății privind importanța testării la HIV și creșterea gradului de toleranță față de persoanele care trăiesc cu HIV/SIDA.

Președintele AO „Inițiativa Pozitivă”, Ruslan Poverga a menționat că toți cei care joacă meciul de fotbal, în memoria persoanelor decedate de HIV/SIDA, demonstrează prin propriul exemplu că pot fi uniți și au un scop comun, de a face țara în care

Jucătorii meciului amical de fotbal dedicat Zilei Internaționale a lumânărilor aprinse.

Testarea rapidă la HIV a Svetlanei Cebotari, Ministra Sănătății, Muncii, Protecției Sociale.

trăiesc, una mai sigură pentru noi toți și pentru copiii noștri.

La eveniment a fost oferită posibilitatea testării la HIV. Primul testat, care ulterior a chemat toți cetățenii să se

“ Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a aprobat protocoale noi de tratament. Acestea se bazează pe cele mai noi recomandări ale Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) și Programului Comun al Națiunilor Unite privind HIV/SIDA (UNAIDS) și încurajează înrolarea în tratamentul antiretroviral (ARV) a tuturor persoanelor imediat ce le-a fost stabilit diagnosticul. La fel, la începutul acestui an, a fost aprobat și ghidul național de testare. Astfel, în toate instituțiile medico-sanitare sunt disponibile teste rapide pentru testarea la HIV/SIDA, care sunt gratuite și rezultatul acestora se află în doar 30 min. Aceste măsuri inovatoare vor permite diagnosticarea timpurie a persoanelor infectate cu HIV și tratarea acestora”,

menționează SVETLANA CEBOTARI,
Ministra Sănătății, Muncii, Protecției Sociale.

“ Îngrijorarea UNAIDS este legată de faptul că în jur de 50% din cei estimați că trăiesc cu HIV, nu își cunosc statutul. Dovezile care se regăsesc în strategia globală UNAIDS confirmă că doar atunci când 90% își vor cunoaște statutul, 90% vor fi înrolați în tratament și 90% vor avea încărcătură nedetectabilă, putem vorbi despre controlul acestei infecții și un drum sigur spre reducere și chiar declin și stopare”,

a subliniat SVETLANA PLĂMĂDEALĂ,
manageră de țară UNAIDS Moldova.

testeze și să își cunoască statutul a fost Ministra Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Svetlana Cebotari.

Ziua Internațională de comemorare a persoanelor decedate de SIDA este marcată anual în a treia duminică a lunii mai, începând cu anul 1983. În 2016, pe glob au decedat de cauze legate de SIDA în jur de 1 milion de oameni, peste 100 mii fiind copii. În Republica Moldova, de la debutul epidemiei au decedat peste 3000 de persoane.

Comunitatea jurnaliștilor pentru drepturile omului se extinde și devine tot mai influentă

Prima Academie pentru Drepturile Omului pentru jurnaliștii vorbitori de limbă rusă din Comrat și Tiraspol a fost lansată de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR). Anul trecut o astfel de Academie a fost organizată cu succes, în limba română, la Chișinău. Astfel, comunitatea jurnaliștilor pentru drepturile omului se extinde și devine tot mai influentă.

Academia ONU pentru Drepturile Omului pentru mass-media din Comrat a reunit 10 jurnaliști din Găgăuzia, Chișinău, regiunea transnistreană și raionul Taraclia. Pentru unii participanți Academia a devenit nu doar o oportunitate de a dobândi cunoștințe în domeniul drepturilor omului, ci și de a se familiariza cu cultura Găgăuziei.

Academia de la Tiraspol a adunat și mai mulți participanți – 20 de jurnaliști și angajați mass-media din diferite localități din regiune. După cum au recunoscut participanții Academiei de la Tiraspol, pentru majoritatea dintre ei aceasta este prima familiarizare cu principiile drepturilor omului. Anume din acest motiv mass-media din regiunea transnistreană nu doar că participă activ la traininguri, dar și redau esența acestora pe paginile publicațiilor lor și la TV.

Timp de o lună, jurnaliștii au studiat aspectele teoretice, care conțin o serie de inovații. De exemplu, în prima zi toată lumea a vizitat „insula nelocuită” – anume astfel se numește jocul educativ, datorită căruia jurnaliștii au putut să înțeleagă personal dificultățile întâmpinate de reprezentanții grupurilor vulnerabile.

La Comrat trainingurile au fost desfășurate nu doar de către experții OHCHR, ci și de către jurnaliști care au fost premiați de ONU sau alte organizații internaționale de renume pentru contribuția lor la promovarea drepturilor omului în mass-media. De exemplu, sesiunea jurnalistei de origine romă, Elena Sîrbu, a inspirat atât de mult participanții, încât câțiva jurnaliști și-au stabilit drept scop să facă un reportaj despre problemele romilor din Moldova.

Trainingurile s-au dovedit a fi utile și pentru cei care le-au desfășurat. De exemplu, jurnalista de la Radio Europa Libera, Natalia Sergheev, și-a împărtășit la

Exercițiu de grup în cadrul Academiei în regiunea transnistreană. Jurnaliștii elaborează strategia de comunicare pe problema școlarizării copiilor romi.

„În 30 de ani de activitate nu am făcut niciun material despre romi. Acum stau și mă gândesc și îmi dau seama că nu știu aproape nimic despre viața acestora. Voi face neapărat un material despre romii din Găgăuzia”,

a declarat jurnalista din Comrat,
POLINA BARBOVA.

Comrat experiența despre cum să popularizezi jurnalismul pentru drepturile omului. După ce a făcut cunoștință cu participanții,

aceasta i-a invitat pe unii dintre ei să participe la emisiunea sa dedicată activității altor jurnaliști. „Cunoaștem foarte puțin despre problemele pe care le abordează jurnaliștii regionali, aici însă am făcut cunoștință cu jurnaliști regionali activi”, a afirmat aceasta după sesiune.

Însă, Academia nu s-a încheiat odată cu trainingurile. Urmează partea practică. Jurnaliștii trebuie să publice câte două materiale pe tema drepturilor omului. Participanții la trainingurile Academiei de la Comrat lucrează la materialele sub îndrumarea jurnaliștilor cu experiență și autoritate în domeniul drepturilor omului. Participanții de la Tiraspol lucrează în consultare cu experții OHCHR.

Exercițiu de învățare prin experiența persoanelor vulnerabile. Jurnalistul din Găgăuzia Petr Garciu utilizează ochelarii care simulează realitatea persoanelor slab văzătoare pentru a înțelege importanța accesibilității informaționale.

Urmăriți hashtag-ul #media4rights și citiți materialele jurnalistice ale participanților noștri.

Eugen Șmîcov, Inginer, 30 ani. „Mă numesc Eugen și sunt tată a două fete. Împreună cu ele m-am reîntors în copilărie și mă simt responsabil pentru dezvoltarea lor spirituală.”

Vitalie Burlaca, operator, 37 de ani: „De 15 ani am așteptat momentul când s-a născut Marusica”.

Petru Negura, Lector universitar, 43 ani. „Dacă bărbații și-ar lua în serios rolul de tată, cu toții ar avea de câștigat.”

Tații din Moldova și Suedia

Pentru că suntem de părere că tații trebuie să fie activ implicați în creșterea și educația copiilor, că a lua concediu de paternitate și de îngrijire a copiilor este firesc pentru un

bărbat, ONU Moldova a susținut expoziția „Tații din Moldova și Suedia”, vernisată la Chișinău la inițiativa Ambasadei Suediei în Republica Moldova. Scopul expoziției a fost de

a stimula discuțiile despre egalitatea în familie și efectele sale asupra societății, dar și despre opțiunile bărbaților și femeilor cu privire la viața de familie și muncă.

Tudor Mereacre, Specialist în relații cu publicul și implementarea proiectelor, 32 ani. „Educație, dragoste, grijă și înțelepciune trebuie să ofere atât mama, cât și tata!”

Andrei Donțu, Artist instrumentist, 35 ani. „Împreună cu Andrei, cu Theodor și cu Sebastian am învățat jumătate din tot ceea ce știu, am răscolit în mine stări și sentimente, de care am fost străin până la nașterea lor.”

Victor Țurcan, Programator, 31 ani. „Tatăl trebuie să ofere familiei încrederea în sine, suportul emoțional și cel fizic, și nu în ultimul rând toată dragostea.”

Mihail Pîslăraș, ofițer Serviciul de Frontieră, 32 de ani. „Prefer să nu fiu un ajutor, ci un partener în tot ce ține viața de părinte, casă și familie.”

Tudor Ceban, Programator, blogger, 33 ani. „Sunt un tată norocos, lucrez de acasă, respectiv, știu foarte bine ce înseamnă să stai acasă cu copilul.”

Vladimir Bolocan, Farmacist, 30 ani. „Eu vreau să fiu acel tată la care am visat în copilărie, deoarece zilnic spun oamenilor că a crește un copil este o minune, iar noi nu știm de ce căutăm minuni în altă parte.”

Angajații ONU beneficiază de spațiu dedicat pentru îngrijirea copiilor.

La muncă, ca acasă: La ONU a fost amenajată o cameră de îngrijire a copiilor

Organizația Națiunilor Unite a amenajat o cameră de îngrijire a copiilor la parterul sediului său. Astfel, angajații și vizitatorii ONU dispun de confort și spațiu dedicat pentru alimentația și îngrijirea copiilor.

Camera este dotată cu un fotoliu comod pentru alăptat, masă de înfășat, frigider pentru stocarea laptelui pompat, chiuvetă.

“ Pentru prima dată am văzut așa încăpere la Oficiul ONU pentru Drepturile Omului din Geneva, apoi la Copenhaga, și m-am gândit ce bine ar fi să avem așa ceva și la Chișinău”,

relatează VIOLETA FETESCU, coordonatoare administrare și finanțe la Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului și mamă a trei copii.

Dacă în cazul primului copil, Violeta a avut un concediu deplin, de 3 ani, la al doilea a revenit la muncă după un an. În cazul celui de-al treilea bebeluș, la cinci luni era deja la birou.

„Sunt sigură că cel puțin de două ori pe săptămână eu și bebelușul meu ne vom bucura de acest spațiu și astfel îmi va fi mai ușor să îmbin munca cu

îngrijirea copilului și alăptarea”, afirmă Violeta.

Violeta Fetescu și-ar dori ca și alte organizații, publice sau private, să preia practica de a amenaja încăperi pentru îngrijirea copiilor, fiindcă aceasta aduce avantaje atât pentru mamă și pentru copil, cât și pentru angajator.

„Și tații vor putea să își aducă aici

“ La UNICEF știm: alăptarea este cel mai bun cadou pe care o mamă îl poate oferi copilului, precum și ei înșiși. Pentru a permite angajatorilor cu copii nou-născuți să alăpteze exclusiv, UNICEF acordă 6 luni de concediu maternal. În plus, UNICEF a pus în aplicare politici de alăptare la locul de muncă, inclusiv pauze de alăptare plătite, astfel încât mamele să poată alăpta timp mai îndelungat. Trebuie să oferim mamei din Moldova sprijinul de care au nevoie pentru a alăpta, dar să nu uităm și de tați, dându-le posibilitatea să îngrijească de copiii lor mici. În cazul nostru, vom continua să susținem practicile prietenoase copiilor la locul de muncă, contribuind, împreună cu alte agenții ONU, la o cameră de îngrijire a copiilor în Casa ONU”,

a spus DESIREE JONGSMA, Reprezentantă de Țară UNICEF în Moldova.

copiii, să le schimbe scutecele. Toată lumea are doar de câștigat, fiind demonstrat că un loc de muncă prietenos copiilor contribuie la o productivitate mai înaltă și la o atmosferă relaxantă.”

„Alăptarea aduce multe beneficii copilului și mamei. Laptele matern furnizează hrana ideală pentru sugari. Este combinația perfectă de vitamine, proteine și grăsimi—tot de ce e nevoie pentru creșterea copilului. Toate acestea sunt furnizate într-o formă adaptată și ușor

de digerat. Laptele matern conține anticorpi care ajută bebelușul să lupte împotriva virusilor și a bacteriilor. Alăptarea scade riscul copilului de a avea astm sau alergii. În plus, bebelușii alăptați exclusiv în primele 6 luni sunt mai puțin expuși la infecții ale urechii, boli respiratorii și digestive.

Alăptarea economisește timp și bani. De asemenea, oferă mamei răgaz pentru relaxare și comunicare cu bebelușul. În acest context, familia ONU în Moldova a decis să amenajeze un spațiu în Casa ONU pentru alăptare, care va permite mamei să se bucure de maternitate și de o tranziție lină atunci când revin la muncă”, afirmă Dafina Gercheva, coordonatoare rezidentă ONU și reprezentantă permanentă PNUD în Republica Moldova.

Alăptarea este un subiect care vizează drepturile omului și ar trebui protejată și promovată pentru beneficiul copiilor și mamelor. Concediul de maternitate plătit, spațiile de lucru sigure pentru alăptare și/sau depozitarea laptelui sunt doar câteva măsuri practice pentru a promova, susține și proteja alimentația naturală a bebelușilor. Iată de ce amenajarea unei camere de îngrijire a copiilor la locul de muncă este o necesitate.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) și UNICEF recomandă alăptarea exclusivă până la 6 luni și continuarea alăptării până la cel puțin doi ani pentru a asigura unui copil un început de viață sănătos și sigur:

„Pe lângă aspectul nutrițional și de protecție împotriva bolilor, alăptarea reprezintă un mijloc esențial de comunicare și de stabilire a relațiilor între mamă și copil pentru toată viața. De aceea este important de a continua alăptarea cât mai mult posibil, pentru a oferi copilului nu doar o sănătate fizică, ci și una mintală”, spune Larisa Boderscova, coordonatoare programe sisteme de sănătate din cadrul Biroului OMS din Republica Moldova.

“ Alăptarea nu este doar cea mai bună sursă de hrană pentru copii, ea este bună și pentru mame. S-a demonstrat că ea protejează împotriva hemoragiei post-partum, a depresiei postpartum, a cancerului de ovar și a sânelui, a bolilor de inimă și a diabetului de tip doi. Ajută la vindecarea uterului și creează o legătură specială între mamă și copil. Pe scurt, alăptarea este printre cele mai eficiente modalități de a proteja sănătatea mamei și a copilului”,

a declarat ANGELA CAPCELEA,
Ofițer de sănătate UNICEF Moldova.

Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), UNFPA și Programul Comun al Națiunilor Unite privind HIV/ SIDA (UNAIDS) au finanțat lucrările de renovare și au oferit echipamentul necesar pentru camera de îngrijire a copiilor.

Promovarea și sprijinul alăptării

Săptămâna Mondială a Alăptării, 1-7 august

Ce putem face la locul de muncă

- Acordați un concediu de maternitate suficient pentru a consolida deprinderile de alăptare.
- Asigurați o revenire mai ușoară a mamelor la locul de muncă, creând condiții și loc special amenajat pentru alăptarea/stoarcerea și păstrarea laptelui.
- Susțineți colegile care alăptează — nu este ușor să îmbini munca și rolul de proaspătă mămică!

100 de tați și copiii lor au sărbătorit Ziua Taților printr-un eveniment sportiv

Micii sportivi au avut ocazia să-și pună uniformele în vestiarele echipei naționale de fotbal din Moldova și să participe la activități sportive cu elemente de fotbal pe arena principală a stadionului Zimbru, unde joacă echipele naționale.

Ziua Internațională a Taților este un bun prilej să ne amintim că tații nu sunt doar o pereche de mâini în plus, ci una dintre resursele extrem de importante care contribuie la dezvoltarea fizică și emoțională a copiilor.

“ În acest an, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii Moldova (UNICEF) a decis să lanseze o campanie specială, pentru a pune în valoare contribuția taților în creșterea și dezvoltarea copiilor. Este foarte important ca și tatăl să ia în brațe copilul, așa cum face mama, să aibă grijă de el, să petreacă timp cu el. Și asta mai ales în primii ani de viață, atunci când creierul se dezvoltă mult mai rapid”,

menționează **MARGARITA TILEVA**,
Reprezentantă de Țară adjunctă,
UNICEF Moldova.

Stas Șiica a venit la competiția sportivă împreună cu cei doi copii ai săi - un băiat de 8 ani și o fetiță de 2 ani: „Sunt impresionat de felul în care a fost organizat evenimentul. Ne-am dori să existe mai multe oportunități pentru părinții care vor să își petreacă timpul liber cu copiii într-un mod activ și interesant. Ziua Internațională a Taților ne amintește o dată în plus că este foarte important ca noi, bărbații, să ne implicăm zilnic în educarea și creșterea copiilor noștri”.

Innes Graeme, un voluntar din Marea Britanie care activează în Republica Moldova de un an, a venit la eveniment

Participant în cadrul evenimentului sportiv care a marcat Ziua Internațională a Taților.

împreună cu fiica sa, de patru ani: „E o sărbătoare foarte frumoasă și mă bucur enorm că sunt aici. Eu cred că este foarte important pentru tați să fie alături de copiii lor și să se implice în creșterea și educarea lor. Tatăl are un rol foarte important pentru întreaga familie, în special pentru copii”.

Alexei Chitroagă, un alt participant la competiție, spune că își dedică tot timpul liber celor doi copii, Daniel, de nouă ani, și Bianca, de trei ani: „Mergem împreună la plimbare,

facem sport, citim, ne jucăm și ne distrăm. Și la evenimentul de azi am venit cu toată familia. Astfel de sărbători sunt foarte bune pentru că ne amintesc cât este de important să ne implicăm constant în viața copiilor, care au nevoie zilnic de noi pentru a crește și a se dezvolta armonios”.

Soția sa, Diana Chitroagă, spune că Ziua Internațională a Taților ar trebui sărbătorită la scară largă în țara noastră. „Cred că e un bun prilej să le amintim taților cât de mult contează implicarea lor pentru copii. Familia noastră va sărbători

Copiii sărbătoresc într-un mod activ și interesant Ziua Internațională a Taților.

Copiii pictează alături de tații lor.

Ziua Internațională a Taților sărbătorită pe stadionul Zimbru.

Margarita Tileva, Reprezentanta adjunctă de țară UNICEF Moldova, alături de participanții Zilei Internaționale a Taților.

În fiecare an ziua taților, fiindcă tăticul nostru e cel mai bun și se implică în tot ce îi vizează pe copiii noștri”.

La activitățile sportive au participat tați cu copii de diferite vârste, băieți și fete, precum și copii cu dizabilități și copii de pe malul stâng al Nistrului. Federația Moldovenească de Fotbal a donat, în cadrul evenimentului, un lot de echipament sportiv grădiniței „Sun Rise”, una

din grădinițele incluzive din Chișinău.

Evenimentul a fost organizat în cadrul campaniei „Primele Momente Contează” (#EarlyMomentsMatter), fiind o campanie globală UNICEF ce are drept scop creșterea gradului de conștientizare cu privire la importanța primelor 1000 de zile din viața copilului și la impactul experiențelor timpurii asupra creierului în curs de dezvoltare.

“ Federația Moldovenească de Fotbal este onorată să se implice alături de UNICEF în organizarea acestei sărbători, deoarece rolul tatălui este unul extrem de important în viața fiecărui copil. Sperăm că unii dintre copiii care participă astăzi la aceste competiții, alături de tații lor, vor completa pe viitor lotul echipei naționale de fotbal”,

a menționat NICOLAE CEBOTARI, secretar general la Federația Moldovenească de Fotbal la deschiderea evenimentului.

De Ziua Internațională a Taților copiii au jucat fotbal și s-au întrecut la diferite probe sportive împreună cu tații lor.

PRIMELE MOMENTE CONTEAZĂ: Expoziție de fotografii UNICEF ale taților cu copiii lor nou-născuți

Expoziție de fotografii „Primele Momente Contează” a fost organizată de UNICEF în Moldova în parteneriat cu Parlamentul Republicii Moldova. În fotografii au fost surprinse portretele a 9 tați, interacționând cu copiii lor în primele clipe ale vieții, în maternitățile din Moldova.

„Tot mai mulți tați aleg să beneficieze de concediu paternal, pentru a fi alături de familie din momentul venirii pe lume a copilului, a spus Andrian Candu, președintele Parlamentului Republicii Moldova. Și din ce în ce mai mulți tați – cum sunt cei care au participat la proiectul fotografic inaugurat astăzi - aleg să asiste la nașterea copiilor lor și conștientizează importanța tatălui în dezvoltarea micuților,” a precizat Andrian Candu.

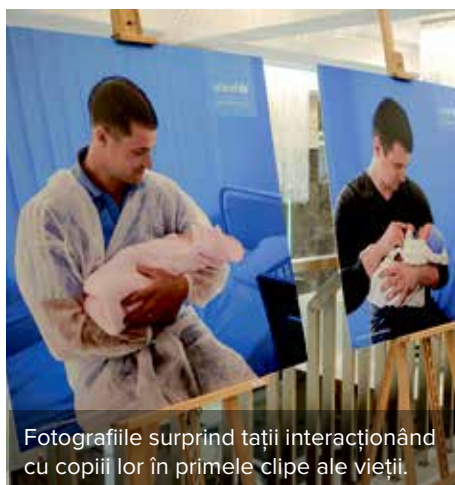
Expoziția de fotografii este parte a campaniei globale UNICEF „Primele Momente Contează”, care pune accentul pe primele 1000 de zile din viața copilului și impactul experiențelor timpurii pentru creierul în curs de dezvoltare. Ziua Internațională a Taților este un prilej să ne amintim că tații care au posibilitatea de a se atașa de copiii lor din primele zile ale vieții, contribuie și în continuare la dezvoltarea armonioasă a copiilor lor.

„Primele 1000 de zile de viață, inclusiv perioada cuprinsă între concepție și cea de-a doua zi de naștere a copilului - reprezintă o perioadă unică, atunci se pune temelia unui regim de viață sănătos, a bunei creșteri și dezvoltări pe tot parcursul vieții,” a afirmat Desiree Jongsma, Reprezentantă de Țară UNICEF în Republica Moldova. În această perioadă părinții contribuie la apariția a 1000 de conexiuni neuronale în fiecare secundă. „Conexiuni, care vor determina în cele din urmă modul în care copilul lor va gândi și va învăța, va face față stresurilor și chiar câți bani va câștiga când va ajunge un adult,” a adăugat Desiree Jongsma.

De la legiferarea concediului paternal, în 2016, peste 3300 de tați au beneficiat de cele 14 zile plătite din fondul de asigurări sociale pentru a fi alături de fami-

Lansarea expoziției de fotografii „Primele Momente Contează”.

Fotografiile surprind tații interacționând cu copiii lor în primele clipe ale vieții.

lie. Amintim că legea permite părinților să decidă cine va beneficia de concediu de îngrijire a copilului până la atingerea vârstei de trei ani.

Aproape două treimi dintre copiii cu vârsta de 1 an locuiesc în țări în care părinții lor nu au dreptul prin lege nici măcar la o singură zi de concediu de paternitate plătit, iar 92 de state, inclusiv țări cu o natalitate înaltă, cum ar fi India și Nigeria, nu dispun de politici naționale care să asigure părinților un concediu, necesar pentru a petrece timp cu copiii lor nou-născuți, potrivit unei noi analize globale UNICEF.

Încă din 2003, UNICEF în Moldova a sprijinit spitalele prietenoase copiilor și parteneriatele la naștere. În prezent, toate cele 38 de maternități de stat și 3 maternități private din Moldova susțin parteneriatele la naștere, astfel încât tații să poată fi alături de copiii lor nou-născuți. UNICEF susține Guvernul Republicii Moldova la elaborarea Planului de acțiuni al Strategiei intersectoriale privind dezvoltarea abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022, care pune un accent deosebit și pe rolul taților în creșterea copiilor.

“ Copiii mei, Damian de nouă ani și Tincuța de trei luni sunt totul pentru mine, sunt mai preșus decât muzica și arta. Încerc să petrec frumos timpul cu ei, încerc să fiu eu însumi, iar copiii mei sunt oglinda mea”,

a spus artistul ALEX CALANCEA, prezent la eveniment.

„Primele Momente Contează” (#EarlyMomentsMatter) este o campanie globală UNICEF pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la importanța primelor 1000 de zile din viața copilului și la impactul experiențelor timpurii asupra creierului în curs de dezvoltare.

Copiii romi din Vulcănești, Nisporeni frecventează școala.

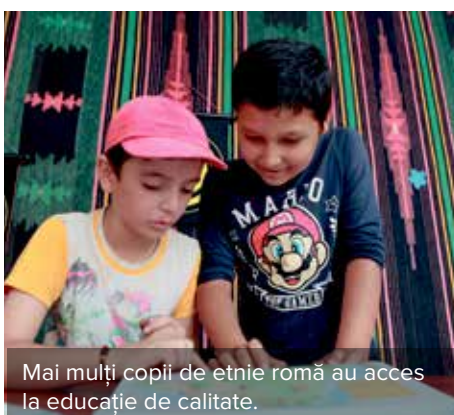
Copiii romi din Vulcănești, Nisporeni merg la școală datorită unui proiect UNICEF

În Vulcănești, Nisporeni, din 85 de copii romi, 70 frecventează în prezent școala și au rezultate academice bune, datorită unui proiect implementat de UNICEF Moldova în parteneriat cu Centrul de Resurse pentru Tineret Dacia. Proiectul a demarat acum un an și a urmărit schimbarea situației din Vulcănești, un sat din raionul Nisporeni, populat de romi. Anul trecut, doar 7 copii din sat frecventau școala.

„Mie foarte mult îmi place la școală. Aș spune și altora să vină la școală, să învețe, ca să știe carte”,

spune **RENATA CARACUIAN**, elevă în clasa a 8-a.

În cadrul proiectului, copiii romi din satul Vulcănești, raionul Nisporeni, au beneficiat timp de un an și jumătate de oportunități de învățare care le permit să participe activ la educație.

Mai mulți copii de etnie romă au acces la educație de calitate.

„Considerăm că proiectul a avut succes datorită colaborării strânse cu părinții copiilor romi, formării de noi atitudini și implicarea lor activă în asigurarea unei educații de calitate pentru copiii lor”, a declarat Ion Babici, președintele Centrului de Resurse pentru Tineret Dacia.

Rezultatele proiectului sunt în concordanță cu prioritățile UNICEF Moldova de îmbunătățire a accesului la educația de calitate pentru toți

„Copiii de etnie romă se numără printre cei mai marginalizați și mai excluși din întreaga lume. Republica Moldova nu este o excepție, iar Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului îndeamnă Moldova să asigure dreptul la educație obligatorie și gratuită pentru toți copiii, atât la nivel primar cât și secundar”,

a declarat **DESIREE JONGSMA**, Reprezentanta de Țară UNICEF în Moldova.

copiii, precum și cu obiectivele guvernamentale stabilite în Programul Național de Dezvoltare a Educației Incluzive pentru anii 2011-2020 și Planul de acțiuni pentru Sprijinirea Populației Romilor în Moldova pentru 2016-2020.

Promovarea femeilor în sectorul apărării este o dovadă a maturității democrației

15 reprezentanți ai guvernului și ai societății civile din R. Moldova au participat într-o vizită de studiu în Georgia în mai 2018, cu privire la planul național de acțiuni pentru implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea. Misiunea, care a fost organizată de UN Women și a fost sprijinită financiar de Guvernul Suediei, și-a propus să promoveze dialogul și schimbul de bune practici și experiențe dintre R. Moldova și Georgia în promovarea femeilor, păcii și securității, prin planurile naționale de acțiuni privind Rezoluția 1325. Pentru a afla care sunt concluziile acestei vizite, dar și de ce este importantă prezența femeilor în domeniul pace și securitate, am discutat cu căpitanul de justiție Alexandru Drăgulean, specialist principal al Direcției politice de dezvoltare a resurselor umane și învățământ militar, Ministerul Apărării al RM.

— **Stimate domnule Alexandru Drăgulean, cu ce v-a inspirat vizita de studiu în Georgia, axată pe planul național de acțiuni pentru implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea?**

— Deschiderea colegilor din Georgia, dar și a celor din Ucraina, care au participat la această vizită de studiu, modul în care aceștia și-au împărtășit experiența de implementare la nivel național a prevederilor (practicile pozitive, riscurile și provocările, nereușitele, lecțiile însușite etc.) m-a inspirat și mi-a oferit încredere în faptul că și Republica Moldova are șanse să implementeze cu succes acest document internațional.

— **Ce avem de învățat sau de preluat de la colegii noștri din Georgia și Ucraina, cu privire la planul național de acțiuni pentru implementarea Rezoluției 1325?**

— Din experiența relatată de colegii din Georgia și Ucraina, consider că ar fi

Căpitanul de justiție Alexandru Drăgulean, specialist principal al Direcției politice de dezvoltare a resurselor umane și învățământ militar, Ministerul Apărării al RM.
Credit: Arhiva personală

“**Cel mai mult am fost fascinat de entuziasmul reprezentanților societății civile din Georgia care se implică foarte activ la monitorizarea și evaluarea modului în care autoritățile publice implementează prevederile Planului național de acțiuni cu privire la Rezoluția 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea. De asemenea, am fost plăcut surprins de faptul că absolut toate instituțiile de stat (Parlament, Guvern, ministerele de resort, instituțiile de învățământ ale Ministerului Apărării și Ministerului Afacerilor Interne) sunt antrenate în soluționarea problemelor reflectate în Rezoluția 1325.**

oportun să preluăm astfel de practici, precum revizuirea documentelor de politici publice și a actelor legislative/normative prin prisma integrării dimensiunii de gen; instituirea în cadrul structurilor de forță din țară a poziției de „consilier pe probleme gender” la toate nivelele (strategic, operativ, tactic), inclusiv examinarea posibilității creării unei subdiviziuni specializate care ar fi responsabilă în cadrul instituției de domeniul gender. De asemenea, inițierea procesului de pregătire a formatorilor în domeniul gender certificați peste hotare pentru structurile de forță din țară.

Totodată, dezvoltarea nivelului de pregătire și de comportament al personalului cu funcții de conducere din cadrul structurilor de forță din țară pe aspecte privind egalitatea de gen și consolidarea capacităților acestora de analiză a actelor/deciziilor din perspectiva de gen. Implicarea activă a societății civile în procesul de implementare a Rezoluției 1325, inclusiv la monitorizarea și evaluarea realizării planului național de acțiuni; educarea continuă a publicului privind cultura păcii și promovarea activităților desfășurate de femeile detașate în misiuni/operații internaționale de menținere a păcii; includerea

În prezent, 17% din numărul total de soldați și 61% din întregul personal civil sunt femei.
Credit: UN Women Moldova/ Ramin Mazur.

în curriculele educaționale a subiectelor privind combaterea discriminării în bază de gen, prevenirea violenței sexuale și în bază de gen; creșterea reprezentării femeilor în negocierile de pace (formale și informale), în procesele de mediere și în cadrul misiunilor de menținere a păcii; asigurarea condițiilor pentru recuperarea, recreerea și refacerea fizică și psihică a militarilor (bărbați și femei) care au participat la operații de menținere a păcii.

— **Cu ce se mândrește R. Moldova la capitolul implementării Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea și în domeniul promovării egalității**

de gen în cadrul instituțiilor de securitate și apărare?

— În vederea asigurării implementării Rezoluției 1325 de către Ministerul Apărării au fost întreprinse mai multe acțiuni. La etapa actuală, din numărul total de militari ai Armatei Naționale, 17% sunt femei, iar din totalul personalului civil al Armatei Naționale - 61% sunt femei. În unele state ale lumii acest procentaj este cu mult mai mic. În prezent, înmatricularea la studii superioare de licență în cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” a femeilor ce optează pentru cariera militară în calitate de ofițeră se realizează la absolut toate specialitățile militare. Aceasta în timp ce anterior erau instruite studente

doar la o singură specialitate în cadrul Academiei.

De asemenea, pentru anul 2018, din numărul total al posturilor de observator militar/ofițer de stat major, oferite pentru Republica Moldova, în cadrul misiunilor de menținere a păcii sub egida ONU, 20% au fost oferite în exclusivitate pentru femeile ce îndeplinesc serviciul militar, iar pentru restul posturilor pot candida atât bărbații, cât și femeile, care îndeplinesc serviciul militar și întrunesc condițiile stabilite de ONU. La momentul de față, 2 femei din cadrul Armatei Naționale a Republicii Moldova – maior Elena Milcenco și maior Natalia Lefter – se află în misiuni internaționale pe continentul african în calitate de observatoare militare. Mai mult, aș vrea să menționez aici și despre lansarea manualului intitulat „Dimensiunea de gen în sectorul de securitate și apărare”, realizat cu sprijinul UN Women Moldova. Manualul este destinat cadrelor didactice ale Academiei Militare, precum și instructorilor ce desfășoară instruirea contingentelor care urmează a fi detașate în misiuni/operații internaționale de menținere a păcii.

— De ce e importantă prezența femeilor în domeniul pace și securitate?

— Problematika egalității de șanse între bărbați și femei este de mare actualitate atât la nivel internațional în cadrul structurilor ONU, UE, NATO, OSCE, cât și la nivel național. Prezența femeilor în domeniul pace și securitate nu trebuie văzută numai ca un obiectiv în sine, dar și ca un criteriu care va sprijini obținerea eficienței în misiuni și operațiuni și trebuie să fie luată în considerare în toate etapele de planificare, execuție și evaluare a unei misiuni. Promovarea femeilor, în special în funcții de conducere, reprezintă în întreaga lume o provocare și o dovadă a maturității democrației.

— Care sunt planurile de viitor ale Ministerului Apărării privind promovarea femeilor în domeniul pace și securitate?

— În prezent, la nivel instituțional derulează procesul de elaborare a Planului de acțiuni al Ministerului Apărării privind punerea în aplicare în cadrul Armatei Naționale a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind Femeile, Pacea și Securitatea pentru perioada 2018-2021.

Misiunea în Georgia a fost organizată de UN Women și a fost sprijinită financiar de Guvernul Suediei. Credit: Arhiva personală

Experți înalt calificați din diasporă contribuie la dezvoltarea societății moldovenești

Zece emigranți din Republica Moldova care au plecat din țară cu 10-20 de ani în urmă s-au reîntors pentru a prezenta Guvernului Republicii Moldova cinci propuneri de politici publice. Obiectivul acestor propuneri este de a contribui la implementarea agendei de dezvoltare a țării în domeniul justiției, sănătății publice, economiei, mediului și relațiilor cu diaspora.

Propunerile de politică au fost elaborate în cadrul programului „Grupurile de Excelență ale Diasporei”, finanțat de Fondul de Dezvoltare al Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) și implementat de OIM și Biroul Relații cu Diaspora. Mecanismul de colaborare cu experții înalt calificați din diasporă a fost testat și este gata pentru a fi adoptat și aplicat în continuare de Guvernul Republicii Moldova.

Ghenadie Crețu, coordonatorul Programului Migrație și Dezvoltare al OIM Moldova.

“Oamenii de știință moldoveni și studenții care au plecat din țară în anii '90 care și-au făcut o carieră peste hotare sunt o resursă neexplorată de dezvoltare. Ei au dobândit cunoștințe care pot fi valorificate pentru a face față multor provocări cu care se confruntă Republica Moldova”,

a spus **GHENADIE CREȚU**,
Coordonatorul Programului Migrație și dezvoltare al OIM Moldova.

Reprezentanții Cabinetului Prim-ministrului susțin colaborarea cu diaspora înalt calificată.

Alexandra Nica, șefa Direcției Instruire și cercetare a Institutului Național al Justiției, a susținut Grupul de Excelență în domeniul justiției.

Laurențiu Hadîrcă, liderul Grupului de Excelență în domeniul justiției.

Cu o experiență de 23 de ani de activitate în SUA, dr. Ian Toma, Director adjunct pentru cercetare clinică în genomică, Universitatea George Washington, a propus crearea în Republica Moldova a Centrului de Excelență în cercetare biomedicală.

Centrul va permite lucrătorilor medicali, specialiștilor în științe informatice și studenților să digitalizeze datele medicale, care astfel vor putea fi utilizate în cercetare în domeniul medicinei pentru a studia astfel de boli precum tuberculoza, HIV și cancerul în stadiul trei și patru.

Dr. Ian Toma, liderul Grupului de Excelență în domeniul Sănătății publice.

“Credem că prin crearea Centrului biomedical vom crea oportunități de angajare într-un domeniu nou pentru Republica Moldova – bioinformatica și cercetare biomedicală, ceea ce, printre altele, va reduce migrația tinerilor lucrători medicali”,

a adăugat **dr. IAN TOMA**, Director adjunct pentru cercetare clinică în genomică, Universitatea George Washington.

Munca valoroasă a lucrătorilor medicali din Republica Moldova a fost recunoscută la Gala Premiilor în Sănătate 2018

Lucrătorii medicali din Republica Moldova care au obținut rezultate și performanțe remarcabile au fost premiați în cadrul celei de-a cincea ediții a Galei Premiilor în Sănătate, eveniment dedicat Zilei Mondiale a Sănătății.

Asistența medicală primară – fundament pentru acoperirea universală cu servicii medicale

Prezent la eveniment, prim-ministrul Republicii Moldova, Pavel Filip și-a exprimat recunoștința pentru activitatea angajaților din sistemul de sănătate, menționând că fiecare medic poartă o responsabilitate inegalabilă în exercitarea acestei profesii nobile. „Vă admir zilnic devotamentul și angajamentul de care dați dovadă pentru ca cetățenii noștri să beneficieze de cele mai calitative servicii medicale”, a spus Pavel Filip.

„Este primul meu premiu în cei 40 de ani de activitate în calitate de medic de familie”, a spus Elena Carauș, câștigătoarea trofeului pentru cea mai bună echipă a medicului de familie. „Sunt foarte mândră de echipa mea și recunoscătoare pentru susținerea lor”, a adăugat doamna Carauș.

„Mi-am început activitatea în satul Chișcăreni când aveam 23 de ani. Împreună cu soțul continuăm să muncim în acest centru de sănătate, oferind servicii familiilor, mamelor și grupurilor vulnerabile. Sunt ferm convinsă că medicina de familie stă la baza sistemului de sănătate și reprezintă un fundament pentru acoperirea universală cu servicii medicale, oferind servicii comunitare,

Ludmila Bîrca, directoarea Spitalului clinic municipal de boli contagioase de copii, a obținut premiul „Cel mai performant management al instituției medicale”.

Elena Carauș, medic de familie, Centrul de Sănătate Chișcăreni, a obținut premiul „Cea mai bună echipă a medicului de familie”.

de prevenire și promovare a sănătății”, a mai spus doamna Carauș.

Colaborarea strânsă cu Organizația Mondială a Sănătății

Cea de-a cincea ediție a Galei a fost organizată în parteneriat cu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, Centrul pentru Informare și Comunicare în Sănătate și Biroul Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) din Republica Moldova.

Aflându-se într-o vizită oficială în țara noastră, Dr. Nedret Emiroglu, directoarea Departamentului Managementul programelor al OMS, Europa, a reconfirmat în cadrul evenimentului angajamentul OMS de a consolida colaborarea cu Republica Moldova. „Vom continua să sprijinim eforturile Republicii Moldova de a servi intereselor publice, în special intereselor celor

mai dezavantajate categorii de cetățeni, și vom face tot posibilul ca nimeni să nu fie lăsat în urmă”, a spus doamna Emiroglu.

Cele 11 categorii în cadrul concursului au fost: cea mai bună echipă a medicului de familie, cea mai bună echipă de asistenți medicali, cea mai bună echipă de urgență, cea mai bună echipă/secție spitalicească, cea mai bună echipă în promovarea sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală, cel mai performant management al instituției medicale, cea mai reușită activitate în domeniul sănătății publice, cel mai activ ONG în domeniul sănătății, jurnalism în sănătate, performanță în activitatea didactică și întreaga carieră medicală.

Gala Premiilor în Sănătate a fost lansată în 2012. Evenimentul are scopul de a marca Ziua Mondială a Sănătății, iar una dintre categoriile concursului ține de genericul Zilei Mondiale a Sănătății. În 2018 Gala Premiilor în Sănătate s-a desfășurat sub genericul „Acoperirea universală cu servicii medicale - pentru fiecare și oriunde”.

Laureații Galei Premiilor în Sănătate 2018.

Fabrică de confecții beneficiară, Cărpineni.

Migrația – șansa de a dezvolta Moldova prin eforturi comune

Începând cu anul 2015, tot mai mulți migranți se implică în dezvoltarea satelor și orașelor de baștină. Comunicarea dintre populație și autoritățile locale cu băștinașii plecați a stat la baza a 50 de proiecte de dezvoltare locală.

În 14 localități din țară vor fi deschise afaceri inedite, inclusiv cu implicarea băștinașilor

Grație conlucrării autorităților locale, migranților plecați de acasă și agenților economici locali, în 14 localități din

țară sunt realizate proiecte economice și deschise afaceri inedite. Ca urmare, sunt create circa 1500 de locuri noi de muncă. Valoarea totală a proiectelor se ridică la 457,5 mii USD. Prin intermediul proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală”, Guvernul Elveției a oferit șase granturi a câte 20 mii USD, și a câte 25 mii USD pentru alte opt localități. Pentru buna desfășurare au contribuit cu bani autoritățile locale, dar și băștinașii.

De exemplu, pentru promovarea potențialului turistic local, Primăria Chișcăreni în parteneriat cu gospodarii vor crea o rețea de pensiuni, punct de in-

“ Localitățile au mai puține șanse de dezvoltare fără un mediu economic viabil. PNUD Moldova vine cu o abordare nouă în dezvoltarea mediului de afaceri local, și anume: îmbunătățirea infrastructurii, reunirea producătorilor dintr-un anumit domeniu, crearea brandurilor locale etc. pentru a face localitățile mai atractive pentru actualii antreprenori, dar și potențialii investitori”

a declarat OLESEA CAZACU,
coordonatoare de programe la
PNUD Moldova.

formare și vor include obiective locale în traseul turistic național.

Pentru a perpetua portul tradițional și a asigura locuri de muncă pentru femeile din localitate, în satul Pelinia va fi creată o casă de producere a costumelor populare autentice, pentru ca cei 40 de meșteri populari din localitate să poată practica meșteșugurile specifice zonei.

Proces de lucru la fabrica de confecții din Cărpineni.

Locuitorii din Pelinia și membrii celor 13 ansambluri artistice din localitate au organizat o șezătoare destinată colectării de fonduri pentru amenajarea centrului de artizanat.

“Centrul va permite organizarea de șezători și cursuri pentru noile generații cu scopul de a le transmite arta creării costumului popular și meșteșugăritului care, scoasă din anonimat, vor deveni o carte de vizită a localității, dar și o sursă de venit pentru populația locală”,

a spus TITUS SĂRĂTEANU,
primarul satului Pelinia.

Servicii mai bune – prin coeziune

Pe parcursul anilor 2016-2018, Proiectul PNUD „Migrație și Dezvoltare Locală” a reușit să elaboreze și să testeze cu succes în Republica Moldova un model inovativ de implicare a migranților în dezvoltarea socio-economică locală. „Autoritățile locale din 13 comunități s-au reunit în 4 proiecte intercomunitare pentru a dezvolta servicii necesare în comunități. Astfel, traseul de turism nostalgic „DOR DE CODRU” va fi amenajat de localitățile Ciorești, Miclușeni și Dolna. În baza aceleiași metodologii va fi creat Serviciul Intercomunitar de Pompieri Voluntari ce va deservi localitățile: Brânza, Vadul lui Isac și Colibași. Locuitorii din Cărpineni – Mingir – Negrea vor avea un sistem modern de gestionare a deșeurilor, iar pentru persoanele în etate din Copceac, Căraclia, Novosiolovca, Aluatu din UTA Găgăuzia și Taraclia va fi construit un centru de plasament de zi pentru per-

soanele în situații de risc”, susține Ghenadie Ivașenco, consultant național în servicii locale.

Fiecare dintre cele 4 proiecte vor beneficia de un grant nerambursabil în valoare de 50.000 de dolari.

Cauze comune cu primării din întreaga lume

De asemenea, proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală” și-a propus să valorifice potențialul diasporei pentru dezvoltarea localităților de origine stabilind parteneriate durabile între administrația publică locală din localitatea natală și cea din țara de destinație.

În acest context, Telenești, una dintre cele 38 de localități partenere ale proiectului MiDL a semnat un acord de colaborare economică și culturală cu orașul Haifa, devenind primul oraș din Moldova înfrățit cu unul din Israel.

“Acest oraș din nordul Israelului a fost propus pentru vizită de băștinașii noștri pentru că acolo s-au stabilit cu traiul cei mai mulți evrei din Telenești. Împreună cu delegația din Moldova am avut întâlniri cu originarii din Telenești și am agreat în comun planul de acțiuni al Asociației Băștinașilor”,

spune VADIM LELIC, primarul
orașului Telenești.

Inițiative similare au avut reprezentanții primăriei și Asociației de Băștinași din orașul Strășeni cu orașul Oeiros

(Portugalia), iar autoritățile și băștinașii din orașul Edineț cu orașul Nazaret (Israel).

Moldovenii din toate colțurile lumii au investit 1,1 milioane de lei în dezvoltarea localităților de băștină

Cele 25 de comunități din faza I a proiectului MiDL au demonstrat eficiența instrumentului online de colectare de fonduri (crowdfunding). În 2017-2018, acestea au fost urmate de 13 localități.

Conform datelor, prin intermediul campaniilor de crowdfunding, 3400 de moldoveni din cele 13 localități au investit 1,1 milioane de lei în crearea de noi servicii locale.

Cea mai mare sumă transferată a fost de 500 USD, iar cea mai mică de 24 lei (1,4 USD). La aceste sume se adaugă și contribuțiile celor 13 primării (127.000 USD), dar și granturi oferite de Guvernul Elveției, în mărime de 15.000 USD pentru fiecare proiect comunitar.

Oxana Măciuca, managera proiectului „Migrație și dezvoltare locală” a menționat: „Asociațiile de băștinași au devenit poduri de legătură între autoritățile locale și diasporă, ceea ce reprezintă un element-cheie pentru dezvoltarea locală”. Reprezentanții primăriilor susțin că această primă experiență de a iniția proiecte locale cu ajutorul băștinașilor i-a inspirat foarte mult pentru realizarea de noi proiecte. Proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală” este implementat în 38 localități (25 în etapa I a proiectului și 13 în etapa II) de PNUD Moldova cu suportul financiar al Guvernului Elveției.

Noul punct de trecere a frontierei va fi dat în exploatare până la finele anului curent.

Condiții mai bune pentru călătorii și șoferii care vor traversa punctul de trecere a frontierei Palanca

Punctul de trecere Palanca, edificat din temelie cu sprijin european, va asigura condiții mai bune pentru călătorii și șoferii care traversează frontiera de stat. Punctul, care va fi dat în exploatare până la finele anului curent, va asigura un control unic, efectuat pe teritoriul Republicii Moldova, de vameșii și polițiștii de frontieră din ambele țări. Datorită noii infrastructuri, timpul de așteptare la hotar se va reduce considerabil, iar fluxurile de pasageri și mărfuri vor crește.

Proiectul include o clădire administrativă modernă cu peste 30 de birouri pentru angajații Poliției de Frontieră și Serviciului Vamal din Republica Moldova și Ucraina, spații special amenajate pentru controlul autoturismelor și camioanelor etc. Toate încăperile vor fi dotate cu echipament performant pentru efectuarea controlului la frontieră, tehnică de calcul, scanere etc. Postul de control a autoturismelor va include o clădire pentru verificarea aprofundată a autovehiculelor, de la mașini, la autobuze și camioane. Totodată, postul de control al camioanelor va putea deservi 2 autocamioane concomitent, fapt care va spori fluxul de vehicule.

La etapa de proiectare a noului edificiu s-a ținut cont de necesitățile tuturor călătorilor, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, pentru care vor fi construite

pante de acces și blocuri sanitare adaptate. Construcția are încăperi speciale și pentru solicitanții de azil. O noutate pentru Republica Moldova este postul de control pietonal, construit în premieră la Palanca pentru persoanele care traversează frontiera pe jos sau cu bicicletele. Trecerea frontierei de stat cu vehiculele va fi la rândul său mai plăcută, datorită unei platforme noi extinsă pe o suprafață de 16.000 m².

Serviciul Vamal al Republicii Moldova estimează că după darea în exploatare a noului punct de trecere, vor crește semnificativ fluxurile de pasageri și de mărfuri. Astfel, dacă până acum aproximativ 600 mii de persoane traversau anual frontiera prin punctul Palanca, grație noii construcții, numărul se va dubla. Totodată, va crește de cel puțin două ori și numărul vehiculelor care trec frontiera prin acest punct.

În prezent punctul de trecere a frontierei de la Palanca este situat într-un edificiu vechi, iar infrastructura nu mai face față numărului mare de pasageri și autovehicule care traversează hotarul.

Bugetul pentru construcția punctului de trecere a frontierei de stat Palanca, operat în comun pe teritoriul Republicii Moldova, se cifrează la 5,56 milioane de euro, dintre care 4,5

Construcția va fi amplasată pe un teren de 2,6 hectare.

Așa arăta punctul de trecere Palanca în 2017, la începutul proiectului.

milioane sunt acordate de Uniunea Europeană, iar 1,06 milioane de euro – de Guvernul Republicii Moldova. Proiectul este implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD).

Recent Guvernul Republicii Moldova a mai semnat un acord de co-finanțare, în valoare de 600.000 euro, prin intermediul căruia, PNUD va mai implementa un proiect de infrastructură și anume, construcția drumului de acces de la Punctul de trecere a frontierei Palanca către traseul Odesa – Reni, inclusiv cu iluminarea stradală.

Pe durata lucrărilor de construcție la Palanca activează un punct de trecere temporar, care asigură controlul la frontieră și deja este operat în comun de către serviciile partenere din Moldova și Ucraina.

Punctul de trecere a frontierei de la Palanca este situat la frontiera de sud-est a Republicii Moldova, la aproximativ 150 kilometri de Chișinău.

Moldova face eforturi susținute pentru a îmbunătăți siguranța alimentelor

Autoritățile naționale cu funcții de control și supraveghere în domeniul siguranței alimentelor sunt mai bine echipate și mai bine informate decât oricând, datorită unui proiect cuprinzător al Organizației pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO).

Clădirea care găzduiește laboratoarele Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, Centrul Republican de Diagnostică Veterinară, Chișinău, Moldova.

O instituție tânără urmărește să devină mai bună

Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor din Moldova a fost înființată în 2013 ca autoritate de control a siguranței alimentelor pentru întregul lanț alimentar. Împreună cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului - principalul factor de decizie - această instituție tânără a fost principalul beneficiar al proiectului FAO.

Intrarea în secția de radiologie.

O abordare serioasă privind siguranța alimentelor

Oamenii de pretutindeni doresc ca produsele alimentare să fie sigure - fără toxine, viruși, bacterii, medicamente veterinare sau exces de aditivi. În ultimii doi ani, Moldova a colaborat cu FAO pentru a-și moderniza sistemul național privind siguranța alimentelor.

Determinarea Hg, metoda de absorbție atomică.

Reînsămânțarea pe medii nutritive a produselor de origine animală. Laboratoarele Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, Chișinău, Moldova.

Determinarea conținutului de grăsimi prin metoda Soxhlet. Laboratoarele Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, Chișinău, Moldova.

Punctul logic de start

Efortul a început cu o evaluare atentă a sistemului de siguranță a alimentelor din Moldova. Folosind o abordare dezvoltată de FAO și Organizația Mondială a Sănătății (OMS), evaluarea a cuprins legislația și reglementările Republicii Moldova privind siguranța alimentelor, infrastructura și echipamentul, calificarea personalului, controlul importurilor și exporturilor, supravegherea bolilor transmise prin alimente, relațiile cu sectorul privat și capacitatea autorității de control a siguranței alimentelor de a colecta și analiza date.

Diagnosticarea brucelozei.

Semănarea pe mediu SVR pentru diagnosticarea bolilor bacteriene, cum ar fi salmoneloză, colibaciloza, rujeul sau antraxul.

Instruire tehnică și echipamente

Inspectorii de control veterinar și pentru siguranța alimentelor au beneficiat de instruirii specializate în utilizarea echipamentelor de testare de ultimă oră, a modului de analiză și interpretare a rezultatelor.

Reactivi necesari pentru efectuarea analizelor.

Detectarea anticorpilor prin metoda ELISA. Secția virusologie, laboratorul de serologie virală.

Examinarea biochimică (API 20E) pentru diagnosticarea bolilor bacteriene (salmoneloză, colibaciloză).

Grupurile țintă

Operatorii de servicii alimentare, cum ar fi restaurantele, alături de producătorii de lapte la scară mică au fost două sub-sectoare vizate în proiect. Linii directe publicate în limba română ca parte a proiectului contribuie la transmiterea cerințelor de siguranță alimentară și a bunelor practici către aceste grupuri.

Probele aduse la laboratorul de radiologie.

Detectarea metalelor grele cum ar fi Pb, Cd, prin metoda AAS.

Preluarea materialului patologic din sesșia recepție probe și morfopatologie.

Tudor Robu, adjunctul Reprezentantului FAO în Moldova.

Beneficii pentru toți

“ Îmbunătățirile obținute ca rezultat al acestui proiect vor aduce beneficii consumatorilor, producătorilor, prelucrătorilor din sectorul alimentar, autorităților din domeniul siguranței alimentelor și factorilor de decizie din Republica Moldova”,

a declarat **TUDOR ROBU**, adjunctul Reprezentantului FAO în Moldova.

Siguranța și calitatea alimentelor reprezintă un domeniu important de lucru și expertiză pentru FAO. Se referă direct la nutriție, securitate alimentară, utilizarea responsabilă a resurselor naturale și creșterea economică.

Alimente tradiționale pregătite la o pensiune din Lalova, Rezina, Moldova.

Analiza riscurilor, pregătirea de urgență

În cadrul proiectului FAO, a fost elaborat un plan național de intervenție în situațiile de urgență în domeniul siguranței alimentelor și reglementări pentru consolidarea sistemului de retragere a alimentelor de pe piață. Analiza riscurilor și inspecțiile în bază de riscuri, previziuni și informații în lanțul alimentar precum și reacția timpurie la amenințările legate de siguranța alimentelor reprezintă capacități esențiale pentru un sistem național de siguranță a alimentelor.

Riscul de siguranță a alimentelor este atenuat prin aplicarea bunelor practici și a principiilor HACCP (Analiza riscurilor și a punctelor critice de control) pe întregul lanț alimentar - de la fermă la consumator.

Toate fotografiile: ©FAO/Dorin Goian.

Doar împreună
putem face viața mai bună!

Green City Lab: inovații și oportunități de dezvoltare urbană pentru Chișinău

În premieră pentru Republica Moldova, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în parteneriat cu Primăria municipiului Chișinău lansează Green City Lab, un laborator urban de inovații în sfera serviciilor locale, care va ghida transformarea municipiului Chișinău și a altor centre urbane în orașe europene moderne verzi și inteligente.

Pentru a afla mai multe despre ce beneficii va aduce laboratorul pentru viața locuitorilor, dar și ce oportunități va oferi pentru creșterea economică durabilă, am discutat cu managerul de proiect, Alexandru Rotaru.

— Care vor fi rezultatele proiectului?

— Proiectul va sprijini proiectarea, lansarea și înființarea Green City Lab, pentru a deveni o platformă primară de gestionare a cunoștințelor și de relaționare, un centru de documentare, un intermediar al finanțelor și o sursă de inovații și expertiză pentru a transforma Chișinăul în oraș european modern verde și inteligent, cu un nivel îmbunătățit al calității vieții pentru cetățenii săi, demonstrând în același timp oportunități pentru o creștere economică durabilă.

— **Se presupune că Green City Lab va deveni autosustenabil financiar. Cum se va realiza acest lucru?**

— Green City Lab va oferi o multitu-

dine de servicii municipalității, cetățenilor și sectorului privat, care vor genera venituri pentru laborator. De exemplu, serviciile prestate pentru sectorul public ar putea fi elaborarea studiilor de fezabilitate, pregătirea pachetelor pentru achiziții publice, elaborarea propunerilor de proiecte, implementarea proiectelor, elaborarea și oferirea cursurilor de instruire pentru APL și prestatorilor de servicii municipale, efectuarea sondajelor, organizarea evenimentelor și campaniilor informaționale, monitorizarea impactului proiectului, raportare și verificare. Pentru sectorul privat ar putea oferi servicii de consultanță pentru generarea ideilor de proiecte, elaborarea planurilor de afaceri, implementa-

Alexandru Rotaru, manager de proiect.

Participanții la dezbateră publică despre viitorul orașului Chișinău discută opțiunile de transformare a acestuia într-un oraș „verde”.

rea proiectelor (procurări, contabilitate, monitorizare, etc), parteneriate în cadrul diverselor proiecte. Laboratorul poate acționa în calitate de partener de investiții în numele municipalităților ca parte a unui PPP.

— **Sectorul rezidențial e cel mai mare producător de gaze cu efect de seră. Cum îl abordăm?**

— Unul dintre scopurile proiectului este promovarea eficienței energetice a clădirilor din sectorul rezidențial și renovarea clădirilor eficiente din punct de vedere al costurilor, în vederea atingerii obiectivului pe termen lung de decarbonizare a sectorului imobiliar existent, de altfel foarte ineficient din punct de vedere energetic. Astfel, ne vom axa pe testarea unui model co-participativ (municipalitate și asociațiile de locatari) de renovare completă a unui bloc rezidențial multietajat, care va putea fi replicat la nivelul întregii urbe, cu participarea instituțiilor financiare internaționale.

— **Se așteaptă că în 2030 peste 50% din populația urbană a țării va trăi în Chișinău. Este bine sau nu? Care sunt riscurile și cum le putem atenua? Ce măsuri pot fi luate pentru a dezvoltă orașele mici?**

— În Moldova, unde agricultura era principala ocupație din mediul rural, nu se mai solicită un număr sporit de forță de muncă datorită dezvoltării tehnologiilor. Astfel, în mod firesc are loc mi-

grația populației rurale fie către orașele din țară, fie peste hotarele ei. Evident că migrația spre orașe pune o presiune enormă asupra infrastructurii acesteia, ceea ce observăm deja și în Chișinău. Aceste riscuri pot fi atenuate prin revigorarea și implementarea Planului Urbanistic General al orașului, o regândire în ansamblu a designului străzilor în beneficiul pietonilor, automobilistilor și cicliștilor, precum și modernizarea serviciilor publice oferite de municipalitate. Părerea mea este că unica șansă a orașelor mici este atragerea investițiilor. Din punct de vedere al dezvoltării urbane, orașele mici sunt cu mult mai mobile decât Chișinăul, astfel încât oricare inițiativă (de ex. iluminatul stradal, sortarea deșeurilor) poate fi mai ușor testată și acceptată de către locuitori.

— **Green City Lab va servi ca o platformă pentru proiecte-pilot inovative, care vor reduce emisiile de gaze cu efect de seră prin măsuri de gestionare eficientă a deșeurilor, eficiență energetică în clădirile rezidențiale, utilizare a energiei regenerabile și planificare urbană inteligentă. Ce activități vor fi întreprinse în fiecare din aceste domenii?**

— În cadrul Green City Lab vor fi realizate proiecte demonstrative de reducere a emisiilor de carbon. Green City Lab va susține elaborarea Ghidului de design a străzilor în conformitate cu urbanismul durabil, va elabora un plan zonal pentru regenerarea propusă/

planificată a Bazinului Râului Bâc ș.a. În domeniul eficienței energetice vom acoperi următoarele sectoare: iluminatul stradal, efectuarea auditelor energetice, activități de termoizolare a clădirilor rezidențiale, etc. O activitate importantă constă în elaborarea planului de mobilitate pentru orașul Chișinău și pilotarea activităților de monitorizare a transporturilor, facilitarea ciclismului și mersului pe jos, precum și diverse aplicații pentru planificarea deplasărilor și asigurării unei mobilități sporite în municipiu. Referitor la gestionarea deșeurilor, noi vom susține Primăria Chișinău în activități de eficientizare a deșeurilor non-menajere organice din oraș prin transformarea în energie din biomasă (proiectarea și punerea în funcțiune a stației de brichetare în cadrul poligonului de compostare din cadrul municipiului).

— **Ce presupune componenta de mobilitate urbană? Dezvoltarea suburbiilor și a transportului public?**

— Planul de mobilitate urbană durabilă urmărește realizarea unui sistem de transport eficient, integrat, durabil și sigur, care să promoveze dezvoltarea și care să asigure o bună calitate a vieții.

Sunt vizate:

- transportul public (inclusiv crearea de linii dedicate pentru transport public);
- transportul nemotorizat (ex. ciclismul);
- inter-modalitatea (conectarea dintre diverse tipuri de transporturi);
- siguranța rutieră urbană;
- transportul rutier (în mișcare și staționar, inclusiv sistemul de parcări);
- logistica urbană (inclusiv sistemul de semaforizare);
- designul străzilor;
- gestionarea mobilității;
- sistemele de transport inteligente.

Conform practicilor internaționale, în sectoarele periferice ale municipiului trebuie să existe noduri de interconectare cu parcări pentru transportul privat care ar oferi posibilitate vizitatorilor orașului, precum și persoanelor din suburbii, care muncesc în Chișinău, să lase mașinile personale și să călătorească cu transportul public.

Studentii din Moldova pun la îndoială stereotipurile și rolurile de gen

Peste 100 de studenți și profesori au participat în discuțiile organizate recent de Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) pe subiectul egalității de gen și prevenirii violenței împotriva femeilor.

“Discuțiile au fost foarte utile. Am aflat mai multe despre drepturi și responsabilități. Trebuie să avem îndrăzneala să depășim propriile frici să ne opunem acestor prejudecăți că femeile trebuie să fie doar casnice, de exemplu. Fetelor și băieților le-aș spune să aibă încredere în sine, să nu se lase umiliți de alte persoane”

a spus **SNEJANA HAVRATIUC**, studentă în primul an la Facultatea de Litere a Universității „Alec Russo” din Bălți.

Discuțiile cu tinerii, organizate de UN Women Moldova cu susținerea Guvernului Suediei, au avut loc la Universitatea „Alec Russo” din Bălți și la Colegiul de Medicină din orașul Cahul. Participanții au dezbătut subiecte precum discrepanța salarială între femei și bărbați, împărțirea egală a responsabilităților casnice și de îngrijire a copiilor, tipurile de violență și metodele de prevenire, dar și alte domenii în care mai există inegalități.

La discuții au participat două dintre cele 10 femei, care au fost premiate în cadrul campaniei UN Women Moldova „Tu știi că poți”, ele fiind pioniere în domenii

Peste 100 de studenți și profesori au participat în discuțiile organizate de UN Women pe subiectul egalității de gen și prevenirii violenței împotriva femeilor.

Foto: UN Women Moldova/ Katerina Shorsheva

dominate de bărbați: Mariana Grama, prima femeie colonel în Ministerul Apărării, și Catinca Mardarovici, fondatoarea primului Club Politic al Femeilor 50/50, militantă pentru egalitate de gen, deputată în Parlamentul din 1994.

“Uneori avem o înțelegere greșită a egalității de gen. Egalitatea de gen nu înseamnă dreptate doar pentru femei, egalitatea de gen înseamnă drepturi egale pentru femei și bărbați”

a spus **CATINCA MARDAROVICI**, fondatoarea primului Club Politic al Femeilor 50/50.

Discuțiile au avut un impact atât asupra femeilor, cât și a bărbaților. „Nu trebuie să ne considerăm mai presus decât alții, suntem la același nivel, femei și bărbați. Voi vorbi cu colegii, familia, prietenii din satul natal despre ceea ce am aflat azi”, a spus Mihai Buruiiană, student în anul întâi la Colegiul de Medicină din Cahul.

„M-am simțit discriminată, atunci când trebuia să fac ceea ce frații mei nu făceau,

de exemplu”, a spus Nelea, 18 ani, studentă la Colegiul de Medicină din Cahul. „O relație sănătoasă este atunci când atât femeile, cât și bărbații sunt egali atât în treburile casnice, cât și în cele profesionale”.

În Moldova, femeile sunt subreprezentate în procesele de luare a deciziilor la toate nivelurile. Doar 22% din deputații din parlamentul țării și 38% dintre miniștri sunt femei. Totodată, în administrația locală doar 21% dintre primari și 19% dintre consilieri raionali sunt femei.

Rata de angajare a femeilor este mai mică decât cea a bărbaților. Totodată, femeile sunt cele care petrec mai mult timp pentru lucrul casnic și de îngrijire a copiilor.

Totodată, 63% dintre femeile cu vârstele între 15-65 ani au fost supuse cel puțin unei forme de violență din partea partenerilor (conform studiului Biroului Național de Statistică, 2011).

Pentru a reduce aceste inegalități, Guvernul R. Moldova a adoptat Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017 – 2021 și Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018 – 2023.

Discuțiile au avut un impact atât asupra femeilor, cât și a bărbaților. Foto: UN Women Moldova/ Katerina Shorsheva

Participanții au dezbătut subiecte precum discrepanța salarială între femei și bărbați, împărțirea egală a responsabilităților casnice și de îngrijire a copiilor și prevenirea violenței. Foto: UN Women Moldova/ Katerina Shorsheva

SUN Dă-I Fest a adus tehnologiile verzi și muzica de calitate în inima Capitalei

7 ENERGIE ACCESIBILĂ ȘI CURATĂ

Tehnologiile verzi și muzica de calitate au fost vedetele festivalului SUN Dă-I Fest. Buna dispoziție a fost întregită de zeci de concursuri și expoziții pentru copii și maturi. Ajuns la a șasea ediție, Sun Dă-I Fest este organizat de Proiectul Energie și Biomasa, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Agenția pentru Eficiență Energetică și Ministerul Economiei și Infrastructurii. Festivalul a încheiat Săptămâna Europeană a Energiei Durabile în R. Moldova.

“Sunt fericit să mă aflu pentru prima dată la SUN Dă-I Fest în calitate de ambasador al Uniunii Europene în Republica Moldova. UE sprijină cea de-a șasea ediție a festivalului, care este o sărbătoare distractivă, dar și o oportunitate de a învăța despre energia regenerabilă și durabilă. Prin acest gen de evenimente adresate publicului larg ne dorim să sensibilizăm asupra impactului pozitiv al energiei curate asupra vieții oamenilor”,

a declarat Ambasadorul PETER MICHALKO, șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova.

Tinerii își prezintă invențiile eco aduse la Festivalul Sun Dă-I Fest.

La ediția din anul curent a festivalului au venit vizitatori, nu doar din Chișinău, dar și din diferite raioane ale republicii. Maturii au participat la concursurile interactive la tema energiei regenerabile și la atelierul practic de producere a energiei verzi și de valorificare a deșeurilor, iar copiii s-au distrat și au învățat secretele energiei curate.

“Soarele, vântul, apa, biomasa sunt surse sigure de energie care ne ajută să păstrăm planeta curată. Ne ajută să avem propria energie, produsă la noi în țară”,

spune INGA PODOROGHIN, specialistă de programe la Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova.

La eveniment au participat zeci de producători de tehnologii bazate pe energia curată, care au demonstrat, în regim real, cum funcționează panourile fotovoltaice, colectoarele solare, cazanele pe biomasa, pompele geotermale etc.

“Pot afirma cu încredere că „Sun Dă-I Fest” este unul din cele mai inovative și reușite instrumente de a vorbi oamenilor despre un consum inteligent de energie”,

susține ALEXANDRU CIUDIN, directorul Agenției pentru Eficiență Energetică.

Mai mulți tineri din licee și universități au amenajat o expoziție de invenții

Expoziția de invenții eco.

Turbină eoliană construită din materiale reciclate.

“ Am utilizat panouri fotovoltaice, care se rotesc după soare, turbine eoliene, care produc energie electrică, acumulatori, care ne permit să stocăm, iar ulterior să vindem surplusul de energie. Totodată, avem un sistem de iluminat inteligent, care acționează în funcție de gradul de umbră, luminând mai puternic atunci când e mai întunecos afară. Este o soluție care ne permite nu doar să economisim energia, dar și să obținem venituri din vânzarea acesteia”,

a declarat **VADIM GRICIUC**, masterand la Universitatea Tehnică din Moldova, care a prezentat la eveniment macheta unui cartier locativ al unui oraș, dotat cu soluții inteligente de distribuție a energiei electrice.

Antenă parabolică căptușită cu oglinzi, care poate fi o soluție alternativă aragazului.

eco, bazate pe utilizarea energiei soarelui, vântului, apei și biomasei. Turbină eoliană construită din materiale reciclate ce produce energie electrică, antene parabolice căptușite cu oglinzi ce pot fi alternativă aragazului, casă inteligentă automatizată, ascensor cu consum redus de energie, echipament de producere a gazului metan din substanțe organice, stație de autobuz alimentată cu panouri fotovoltaice, sunt doar câteva invenții prezentate de elevi și studenți la SUN DĂ-i Fest.

Cei mai mici vizitatori ai festivalului s-au distrat pe un teren special amenajat pentru ei, unde au învățat să confecționeze măști și jucării

din materiale reciclabile, au participat la concursuri de pictură și desen, dar și la probe de rezistență fizică, inclusiv cursa printr-un labirint de baloturi de paie. Atât copiii, cât și maturii, au luat parte la o serie de experimente științifice distractive și au învățat cum să economisească energia acasă și în locurile publice. Iubitorii de motoare au putut da o tură prin parc cu unul dintre vehiculele care funcționează pe baza energiei solare.

SUN Dă-I Fest a culminat cu un concert de muzică live alimentat de la energia solară susținut de formațiile: Alex Calancea Band & RUPT, The Glimpse, Flash Blood, Dandies, Delta pe Obraz, Tamala.

Festivalul a culminat cu un concert de muzică live alimentat de energia solară.

Vizitatorii admiră macheta unui cartier locativ dotat cu soluții ecologice.

Mai multă informație despre Proiectul Energie și Biomasă găsiți pe www.biomasa.md și pe pagina de Facebook [Energie din Biomasă](#).

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

IOM UN
MIGRATION

UNHCR
The UN Refugee Agency

UNAIDS

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

World Health
Organization
REGIONAL OFFICE FOR
Europe

citește online

